

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Historia dos bens arqueolóxicos I

Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade	Curso: 3º arqueoloxía	1º Cuadrimestre	4 ECTS
------------------------------	-----------------------	-----------------	--------

Teórica

Profesor: Álvaro R. Arizaga Castro

arizaga@edu.xunta.gal

Horario: 3 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Historia dos bens culturais da especialidade, desde o punto de vista das súas características tipolóxicas, formais, técnicas e culturais. Metodoloxía de análise para a interpretación do ben cultural desde un enfoque teórico-práctico. Coñecemento dos principais repertorios da cultura visual da especialidade. Pautas para a elaboración de informes histórico-artísticos dos bens culturais da especialidade.

Introdución á teoría, historiografía e metodoloxía da arqueoloxía. Desenvolvemento da prehistoria mundial, europea e peninsular, con especial atención ós bens culturais máis próximos (patrimonio cultural galego). Achegamento á práctica arqueolóxica básica (prospección), así como á tecnoloxía prehistórica.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e as causas do seu deterioro para avaliar o estado de conservación.

X10	Coñecer a evolución histórica do concepto de ben cultural e dos criterios de conservación-restauración, e as principais institucións competentes na conservación do patrimonio.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ARQUEOLOXÍA

EA5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concernente ao arqueolóxico.
EA11	Coñecer de forma sistemática e integrada o ben cultural de tipo arqueolóxico: distintos xéneros lúxicos, procedementos, iconografías e estéticas.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Coñecer a Historia dos bens arqueolóxicos, dende o punto de vista das súas características tipolóxicas, formais, técnicas e culturais.
Coñecer a metodoloxía arqueolóxica para a análise do patrimonio cultural, nas súas múltiples vertentes.
Dominar a terminoloxía conceptual característica da arqueoloxía.
Coñecer as principais manifestacións da cultura material dos distintos pobos, culturas ou civilizacións prehistóricas.
Acadar a capacidade de identificar e analizar as características básicas das obras estudadas e clasificalas no seu contexto histórico, estilístico e tipolóxico.
Coñecer as distintas técnicas e procedementos produtivos da cultura material dos bens estudados.
Acadar a comprensión crítica das sociedades prehistóricas en relación co patrimonio cultural.
Observar a evolución do patrimonio cultural material da época estudada en relación a súa conservación.

UNIDADES DIDÁCTICAS

Unidades	Subtemas	% no total da materia
1. Introducción á metodoloxía arqueolóxica. Lexislación, inventario e prospección.	1.1. Lexislación. 1.2. Ferramentas cartográficas e de inventario. 1.3. Prospección arqueolóxica. Exemplos.	25%
2. Evolución humana.	2.1. Hominización: a orixe do ser humano. 2.2. O estudo da evolución en España: Atapuerca. 2.3. As Gándaras de Budiño e o paleolítico galego.	25%
3. Tecnoloxía prehistórica I	3.1. Industria lítica. 3.2. Industria ósea.	25%

4. Os inicios do Neolítico e da “prehistoria recente”. Introdución ó megalitismo.	4.1. Neolítico en Oriente Próximo e no mediterráneo (Çatal Hüyük e Gavá). 4.2. Sitios arqueolóxicos da prehistoria recente. 4.3. Megalitismo (introdución xeral)	25%
A porcentaxe de reparto das unidades didácticas no total da materia é aproximada (depende da evolución das clases e das actividades non programadas durante o curso).		

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesións maxistras	34		34
Estudo autónomo		26	26
Traballo titorizado e presentacións	5	15	20
Estudos de caso, debates e outras actividades	13	5	18
Resolución de problemas e/ou exercicios	2		2
Total	54	46	100

A planificación docente por horas é aproximada. Por exemplo, o número de horas de presentacións dependerá do número de alumnos/as que opten polo sistema de avaliación continua.

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesións maxistras	Exposición por parte do profesor das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as presentacións orais e outras ferramentas: presentacións vistas na aula (moodle), literatura científica e titorías didácticas. Poderán ser acompañadas de talleres de arqueoloxía experimental, debates, saídas de campo e outras actividades.
Traballo titorizado	Realización dun traballo individual sobre patrimonio arqueolóxico, de tema escollido polo alumnado coa orientación e ferramentas proporcionadas polo profesor. O traballo poderá consistir nun proxecto preliminar a rematar no seguinte cuadrimestre. As directrices e metodoloxía do traballo serán indicados con detalle ó alumno a través de moodle, nas sesións presenciais ou nas titorías docentes.
Presentación / exposición	Exposición oral por parte do alumnado do traballo titorizado.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

Método	Criterios	% avaliación
Proba final escrita. A realizar en datas próximas ó final do cuadrimestre.	Superación dos exercicios propostos.	50%
Traballo titorizado (presentación oral)	Comprensión e resolución da tarefa proposta.	20%

	Capacidade de síntese e claridade expositiva.	
Traballo titorizado (escrito)	Rigor metodolóxico, corrección formal, entrega dentro do prazo establecido.	20%
Asistencia e outros	Participación e achega diaria. Outras posibles actividades orais e escritas.	10%
Total		100 %

SISTEMAS DE AVALIACIÓN (ORDINARIA)

Exame final ordinario:

Exame escrito para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua (por falta de rendemento académico, por perder o dereito á mesma ou por renunciar á mesma). A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBCG.

100%

SISTEMAS DE AVALIACIÓN (EXTRAORDINARIA)

Exame final extraordinario:

Exame escrito para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua ou o exame final ordinario. A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBCG.

100%

OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

- Por imperativo legal, a asistencia é obrigatoria no sistema normal de avaliación (avaliación continua). Tamén por imperativo legal, sexa cal sexa a asistencia, o alumnado sempre ten dereito a un sistema de avaliación mediante exame final ordinario (e extraordinario, en última instancia).
- Na avaliación continua, avaliarase de forma positiva o progreso do proceso de aprendizaxe. A cualificación da materia resultará da suma das cualificacións acadadas nas diferentes probas e exercicios, pero terase en conta a mellora experimentada ó longo do curso. Este factor non poderá ser tido en conta noutros tipos de sistemas de avaliación (ordinaria / extraordinaria).
- O alumno perderá o dereito á avaliación continua se supera o número máximo de faltas sen xustificar (25%= 14 horas de clase).
- A perda do dereito a avaliación continua supón a realización dunha proba escrita en convocatoria ordinaria da que resultará a cualificación total acadada na materia.
- En convocatoria extraordinaria avaliarase mediante a realización dunha proba escrita da que resultará a cualificación total acadada na materia.

PROCEDEMENTO ADICIONAL PARA A CONVOCATORIA ORDINARIA

Propónse un procedemento de avaliación adicional, exclusiva para a convocatoria ordinaria pero non para a extraordinaria, para o alumnado que non poida asistir ás sesións presenciais pero que sexa capaz de demostrar unhas competencias excepcionais no campo de estudo da materia. É dicir, é un procedemento especialmente adaptado para o alumnado que estea a realizar o “plan de adaptación” para a mesma especialidade (é dicir, alumnado que teña cursado os estudos equivalentes a diplomatura en conservación e restauración de arqueoloxía). Porén, todo o alumnado podería acollerse a este procedemento adicional se así o considera. Nestes casos, a valoración dos diferentes elementos de avaliación será a seguinte: presentación oral do traballo (35%), presentación escrita do traballo (35%), proba final escrita (30%). Para estas presentacións orais e

escritas o alumnado deberá presentar resultados prácticos derivados de actividades arqueolóxicas coñecidas de primeira man, ou traballos que constitúan realmente unha aportación científica ó coñecemento da materia. Por exemplo, suxírese que o alumnado do plan de adaptación empregue as súas actividades profesionais e/ou de investigación relacionadas co ámbito da conservación arqueolóxica, de maneira que poidan compartir a súa experiencia co alumnado habitual. Esta metodoloxía de avaliación adicional é, por tanto, moito máis esixente no tipo e calidade dos traballos que a convocatoria de avaliación continua e, por iso, non é en absoluto recomendable para alumnado que non teña experiencia laboral ou científica prolongada en actividades arqueolóxicas.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ao alumnado durante todo o curso. As titorías docentes ofreceráse no horario específico establecido para esta finalidade.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

TEORÍA E METODOLOXÍA ARQUEOLÓXICA

- Domingo, I. Burke, H. e Smith, C. 2007. *Manual de campo del arqueólogo*. Barcelona, Ariel.
- Fernández Martínez, V. M. 2000. *Teoría y método de la arqueología*. Madrid, Síntesis.
- González Ruibal, A. e Ayán González, X. 2018. *Arqueología. Una introducción al estudio de la materialidad del pasado*. Madrid, Alianza.
- Renfrew, C. e Bahn, P. 1993. *Arqueología. Teoría, métodos y práctica*. Madrid, Akal.

PREHISTORIA

- Barandiarán, I. et alii. 1998. *Prehistoria de la península ibérica*. Barcelona, Ariel.
- Eiroa, J. J. 2006. *Nociones de prehistoria general*. Barcelona, Ariel.
- Menéndez Fernández, M. (coord.) 2006. *Prehistoria y protohistoria de la península ibérica. Tomo I*. Madrid, UNED.
- Menéndez Fernández, M. (coord.) 2007. *Prehistoria y protohistoria de la península ibérica. Tomo II*. Madrid, UNED.
- Stringer, Ch. e Andrews, P. 2005. *La evolución humana*. Madrid, Akal.

OBSERVACIONES

- Usarase a plataforma Moodle para completar esta guía docente, para deixar material didáctico para o alumnado, para formalizar a entrega de traballos e para outros usos relacionados coa materia. O uso desta plataforma é obrigatorio para o alumnado que curse a avaliación continua, e moi recomendable para o resto.
- A biblioteca da ESCRBCG conta con abundante material bibliográfico específico sobre os contidos da materia.